

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๙/๒๕๖๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง การจงใจยืนมั่นชี้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปอกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ (กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ อธิบดีกรมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม/ผู้ถูกร้อง)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือ ที่ ปช ๐๐๐๑/๑๘๙ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช./ผู้ร้องพิจารณาผลการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของนายประยุทธ มหากิจศิริ/ผู้ถูกร้อง สมาชิกวุฒิสภา ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่ง พบนทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ เป็นจำนวนมาก คำชี้แจงเหตุผลของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้ ผู้ร้องจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปอกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยขัดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต่อไป

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาเป็นอย่างเดียวกันกับที่ปรากฏตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่พยานหลักฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะวินิจฉัยว่า ไม่ได้แต่งตั้ง ไม่ดำเนิน แต่ว่าพยานหลักฐานอื่นได้ออก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาตรา ๑๐๕ (๑) มาตรา ๑๑๙ (๕) มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๕๙ มาตรา ๓๑๕ มาตรา ๓๒๑ มาตรา ๓๒๒ และมาตรา ๓๓๑

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๖๘ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ มาตรา ๑๔๕๑ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๖๖๗ มาตรา ๑๗๕๗

๓. ประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรี

๔. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๗๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๕
 ๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔
มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๙๕ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๑๓๐

๖. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒

ปัญหาที่ต้องพิจารณาในวินิจฉัย

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยข้อความใดที่ไม่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๒๕๔ หรือไม่
 ๒. ผู้ถูกร้องจะใช้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่
- คำวินิจฉัย**

ปัญหาแรก

เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยข้อความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยข้อดังได้

ปัญหาที่สอง

(๑) การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คำร้องที่ผู้ร้องยื่นคือศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้บังคับผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย นั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ วินิจฉัยว่า นายสุขุม เซิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสมัยเดียวกันกับนายสุขุม เซิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จึงต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ในคำวินิจฉัยดังกล่าวด้วย

(๒) การที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และคุณหญิงปริยา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และเป็นหัวกรรมการและลูกจ้างบริษัท เกษมวนารमย์ จำกัด และทั้งสองคนเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ลูกผู้ถูกร้องคิดค้านว่า กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่ผู้ร้องชี้แจงว่า บุคคลทั้งสองรายจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๔ และคุณหญิงปริยาฯ ก็มิได้เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ฯ ตามกฎหมายด้วย แล้วด้วย บุคคลดังกล่าวทั้งสองคนมิได้กระทำการอันต้องห้าม

ตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงไม่พ้นจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นัดของผู้ร้องยื่นไม่เสียไปนอกจากนี้ ผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิยกปัญหานี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในวินิจฉัยด้วย

(๓) การที่ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ว่า ผู้ถูกร้องจะใช้เงินบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง นั้น ผู้ถูกร้องโดยแจ้งว่า ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยซึ่งหาก คือ ภายในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๓ แต่ผู้ร้องยื่นต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ เกินเวลาที่ระบุนัดถูกกำหนด จึงเป็นการไม่ชอบนั้น เห็นว่า ระเบียบฯ ข้อ ๒๒ เป็นการเร่งรัดให้ผู้ร้องรีบดำเนินการ มิใช่เป็นอายุความที่ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) การที่ผู้ถูกร้องโดยแจ้งว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ เพราะมาตรา ๒๕๘ กำหนดโทษไว้สองอย่างควบคู่กัน คือ “ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ... และให้ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี...” เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่ง จึงเป็นไปไม่ได้ นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๕๘ มีความหมายว่า (ก) ถ้าผู้ถูกร้องอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองและไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ถ้าผู้ร้องตรวจสอบพบ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่ง และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (ข) ถ้าผู้ถูกร้องไม่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และไม่ยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง หรือจะใช้ยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง และผู้ร้องตรวจสอบพบ ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

(๕) การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยซึ่งหากล่าวหาผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ นั้น เห็นว่า ผู้ร้องเพียงแต่นำสืบว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่า ตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ และตนหรือคู่สมรสเมียทรัพย์สิน แต่จะไม่ยื่นบัญชีฯ ก็ถือว่า ผู้ถูกร้องจะใช้เงินบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดรายการทรัพย์สินที่ควรต้องแจ้ง โดยผู้ร้องไม่จำต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ เพราะถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ตั้งแต่วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๒ และไม่จำต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

หมวด ๔ เพระมิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรฐาน ๒๕๔๙ วรรคสอง หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือร้ายแรงผิดปกติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ได้ ผู้ร้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจง ดังปรากฏในหนังสือชี้แจงของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นเวลา ก่อนที่ผู้ร้องจะลงมติว่า ผู้ถูกร้องจะใช้บัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัย “การใจ” ไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๔๓ ว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่แต่เพียงวินิจฉัยข้อความว่า ผู้ถูกร้องจะใจ ... เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงมูลเหตุของใจ ...” ด้วย

(๖) เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องรับรองบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่า ถูกต้อง และเป็นความจริง แต่ผู้ร้องตรวจสอบภายหลังพบว่า มีทรัพย์สินอีกหลายรายการที่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้ถูกร้องชี้แจงว่า โดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สิน บางครั้งภริยาอาจไม่ต้องการให้สามีทราบถึงทรัพย์สินทั้งหมดที่ภริยามีอยู่ อาจจะเพื่อความสนายใจของผู้หญิงเอง และด้วยความห่วงใยลูก เพราะต้องการเก็บรักษาทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงตนเองในยามยากลำบากจะเป็นได้ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและเหตุผลส่วนตัวของผู้ถูกร้องมิใช่เหตุผลตามกฎหมาย

ผู้ถูกร้องแจ้งคู่สมรสทราบแล้วว่า การเป็นสมาชิกบุตรต้องยื่นบัญชี ๑ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญแต่คู่สมรสผู้ถูกร้องให้การว่า “ไม่ได้ไฟฟัง เพราะไม่ได้สนใจการเมือง ไม่ได้ไฟฟังผลว่า จะเป็นอย่างไร และให้การต่อไปว่า ทรัพย์สินบางส่วนตนคิดจะสะสมเป็นสมบัติให้แก่ลูกเพื่อเป็นหลักประกัน ลูกและตนเลยไม่อยากบอกผู้ถูกร้องหมด ที่ดินส่วนที่เป็นของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเก็บหลักฐานหมด ถ้าเป็นบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเชื่อแน่ว่า ต้องอยู่กับผู้ถูกร้อง “บัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องทราบ เพราะเป็นของผู้ถูกร้องเอง” รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “มาตรฐาน ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ... มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้ง ที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง ... บัญชี .. ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดายื่นปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อ รับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย” และ “มาตรฐาน ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรฐาน ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวและต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ ...” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญาไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษ ก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้” มาตรา ๑๕๗๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน (๑) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส

(๒) ...” และประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตว. “....ให้สามีหน้าที่และความรับผิดในการยื่นรายการและเสียภาษี ...” คำแก้ตัวของผู้ถูกร้องฟังไม่อาจรับฟังได้

(๓) ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ มีเจตนาต้องการมุ่งใจผู้ทุจริตนั้น เห็นว่า ในมาตรานี้ประสงค์เพียงแต่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน ไม่ประกอบด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้อง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น ผู้ร้องจะต้องส่งเอกสารทั้งหมดพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยัง อัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สิน ที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ตามมาตรา ๒๕๔

(๔) ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ถือปฏิบัติเท่าเทียมกัน โดยยกกรณีของนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นตัวอย่าง ผู้ร้องชี้แจงว่า กรณีของนายชวนฯ และนายบัญญัติฯ มีข้อเท็จจริงแตกต่างกับ กรณีของผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องไม่เป็นการแก้ข้อกล่าวของผู้ร้องที่กล่าวหาผู้ถูกร้องว่า งมงายบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หากผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องปฏิบัติไม่ถูกต้อง ควรดำเนินการเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑ วรรคสาม ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ระยะเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองได้ฯ เป็นเวลาห้าปี จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมាជितวิสาหกิจ เป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำดังแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป และเมื่อผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๔ (ยังอยู่ภายในระยะเวลาต้องห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ฯ เป็นเวลาห้าปี) ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ผู้ถูกร้องจึงถือว่าถูกต้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙ (๕) ประกอบกับมาตรา ๑๐๕ (๓) และมาตรา ๕๗

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยข้อด่าว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ อดีตสมาชิกวุฒิสภา งมงายบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ฯ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

นายประเสริฐ นาสกุล
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ